

13. Історія релігії в Україні : у 10-ти т. / редкол.: Колодний А.М. (голова) та ін. – К. : Світ знань. – Т. 4: Католицизм / Яроцький П.Л., ред. – К., 2001.
14. Моренчук А.А. Релігійні процеси в Україні у 1953–1964 роках (на матеріалах західних областей України) : дис. ... канд. іст. наук / Національний університет «Острозька академія». – Острог, 2006.

The article deals with forms, methods and consequences of Soviet antireligious campaign of 1958–1964 against Roman-Catholic Church in Ukraine, forms of resistance of its believers and clergy.

Key words: *Roman-Catholic Church in Ukraine, Soviet antireligious policy, religion in Soviet Ukraine.*

Отримано: 14.09.2011

УДК 94(477.43)«1918»

В. В. Галатир

СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ У ПЕРІОД ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО

На основі опублікованих та архівних джерел автор зробив спробу показати процес становлення місцевих органів державної влади та їх функції в Правобережній Україні у період гетьманування П.Скоропадського.

Ключові слова: *Правобережна Україна, Гетьманат, місцеві органи влади, губернський староста.*

Серед актуальних питань сучасності по становленню самоврядування важливе значення мають: створення ефективної моделі місцевої влади, чіткий розподіл компетенції органів самоврядування та державних адміністрацій та ін. Проблема взаємин та взаємодії владних структур центру і регіонів є до кінця не вирішеною. Здійснення виваженої регіональної політики не можливе без урахування особливостей регіонів та їх історичних традицій. У період незалежності з'явилась необхідність всебічного та поглибленого вивчення історії українського державотворення доби національно-визвольних змагань 1917-1921 років. Значну увагу дослідників у цьому контексті привертала Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.

В історіографічному плані дана проблема не була достатньо висвітлена в історичній літературі. Фрагментарні відомості подають у своїх дослідженнях Д.Дорошенко [31], С.Доленга [30]. Сучасні українські історики – Т.Харченко [40], Р.Пиріг [37], О.Завальнюк, В.Стецюк [34], А.Антонишин [28], І.Козинець [35], значно розширили джерельну базу дослідження, проте їхні праці не передбачають цілісного висвітлення проблеми формування місцевих органів влади на теренах Правобережної України в період Гетьманату П.Скоропадського.

Метою даного дослідження є показати процес становлення та функції місцевих органів державної влади в Правобережній Україні за часів гетьманування П.Скоропадського. Відповідно до

мети автор ставить наступні завдання: відобразити процес організації місцевих органів державної влади (губерніальних, повітових, міських, волосних), показати компетенцію їх діяльності.

Державний апарат, як система органів наділених владними повноваженнями, не в змозі функціонувати без створення місцевої адміністрації. Тому, з перших днів свого існування, уряд П.Скоропадського одним із важливих завдань проголосив проблему реформування місцевих органів державної влади. На початку травня 1918 р. гетьман скасував рішення Центральної Ради про поділ України на землі та відновив традиційний – губернії і повіти. Відповідно до адміністративно-територіального устрою встановлювалася й вертикаль органів влади. Губернські комісари, які очолювали губернії за доби УНР, законом від 18 травня 1918 р. були перейменовані в губернських старост [14]. Сфера їх діяльності визначалася «Тимчасовим положенням про губернських та повітових комісарів» [5]. Фактично старости успадкували права та обов'язки колишніх губернаторів і комісарів. Вони були представниками уряду в губерніях, здійснювали нагляд за виконанням законів, постанов і розпоряджень верховної влади місцевими органами. Перебуваючи у відомстві Міністерства внутрішніх справ, губернські старости призначалися й звільнялись урядом за поданням міністра внутрішніх справ [6].

Призначення губернських старост вимагало вивіреного рішення та було складною справою. Часто рекомендовані кандидати не приймали пропозицію вступити у виконання обов'язків через хворобу або з інших особистих причин. Інші, невдовзі діставали відмову у Ради Міністрів, оскільки з'ясувалися факти їхньої фахової невідповідності у попередній діяльності [38]. Незважаючи на це, уряд зумів уже в перші тижні травня заповнити посади керівників органів виконавчої влади в губерніях. Проте протягом першого місяця після повернення частина щойно призначених повітових старост подала у відставку. Особливо високим був цей показник у Київській, Подільській губерніях [22].

До прав та обов'язків губернських старост належав нагляд за станом і діяльністю підрозділів Державної варти, всіх губернських і повітових цивільних урядових інституцій, крім судів, установ державного контролю, державного банку і вузів. Вони здійснювали загальний огляд дільовства місцевих установ губернії, вимагали відомості й пояснення від них, проводили ревізії. Всі загальні розпорядження урядових інституцій, а також вказівки до їх виконання названі установи отримували від губернських старост. За законодавством, губернський староста головував у місцевих органах влади – губернському правлінні, комісіях, комітетах тощо. У разі виявлення порушень у діяльності місцевих органів, губернський староста міг пропонувати вжити заходів щодо виправлення ситуації, донести зауваження до відомих відповідних керівних установ, накладати дисциплінарні стягнення на підпорядкованих йому осіб, подати скаргу до адміністративного суду та повідомити відповідні органи.

При губернських старостах знаходилися Управління. Їх штати були затверджені законом від 10 серпня 1918 року і вступали в дію з 1 липня цього ж року [7]. Управління очолював сам губернський староста. До числа його заступників належали помічник старости, інспектор Державної варти й управляючий канцелярією. Також закон передбачав існування посад урядовців з особливих доручень, діловодів, журналістів, бухгалтерських службовців, урядовців канцелярії, кур'єрів. Усього за штатами до роботи в Управліннях губернських старост залучалася 51 особа.

Помічник губернського старости був його першим заступником і виконував відповідні обов'язки. Він призначався міністром внутрішніх справ за поданням губернського старости. На помічника губернського старости покладался нагляд за виконавчими установами МВС, через які і здійснювалося урядування губернією. До них належали: губернське правління, військове та у селянських справах присутствія, відділ у справах друку, розпорядчий комітет, землевпорядкувальна комісія [8]. Помічник старости входив до керівництва вказаних установ на правах заступника головуючого. 23 листопада 1918 р. Рада Міністрів у складі Управлінь губернських старост в Київській, Волинській, Подільській губерніях запровадила посаду другого помічника губернського старости. На нього покладалася обов'язки по доглядові за законністю діяльності органів самоврядування та проведенню ревізій їх установ [15].

Структура Управління губернського старости визначалась у пояснюючій записці до проекту закону про штати Управлінь. Вони мали складатися з канцелярії, бухгалтерії та реєстратури. У свою чергу канцелярія нараховувала п'ять відділів.

В Київській губернії на посаду губернського старости 9 травня 1918 р. було призначено І. Чарторижського. Проте це викликало нарікання з боку опозиції. Його звинувачували у неприхильності до українського національного руху. Хоча губернський староста був людиною великого адміністративного досвіду – сам факт перебування його на провідній ролі в російській політиці «... зробив його фігурою на українській службі одіозною...» [32]. Тому 30 серпня 1918 р. його було звільнено з посади губернського старости. Міністр внутрішніх справ І.Кістяківський відразу після цього запропонував заступити вакантне місце представникам українських національних кіл. Пропозиції надійшли чотирьом особам, але жоден з них не погодився прийняти цю посаду. Виконуючим обов'язки старости був призначений генерал П.Андріанов. Його кандидатуру було остаточно затверджено 30 листопада 1918 р. [17]. Помічником губернського старости було призначено П.Забугіна. Одразу після свого призначення на посаду губернський староста попередив службовців свого Управління про чітке дотримання законності, недопущення свавілля й правопорушень, проявлення максимальної турботи й уваги до потреб населення. Староста також вказував, що при цьому завжди необхідно пам'ятати принцип: не населення існує для влади, а навпаки, влада існує для населення. Через два тижні П.Андріанов здійснив оглядову поїздку по губернії. Особлива увага приділялася повітам, які були охоплені селянськими повстан-

нями – Таращанському, Звенигородському, Уманському. Після повернення до Києва він підбив підсумки поїздки і констатував, що влада в повітах зміцнилася [21].

Проблематично відбувалося становлення Управління Київського губерніяльного старости. У перші місяці існування Української Держави тут спостерігалася невідповідність кількісного складу. Загалом в Управлінні працювало лише 46 урядовців [3].

В Подільській губернії 14 травня 1918 р. за наказом уряду губерньський комісар В.Дудич передав службові справи керуючому Подільською казенною палатою Броєцькому, який мав виконувати обов'язки до приїзду старости. Проте призначити губерньського старосту з першої спроби не вдалось. Від запропонованої посади відмовився голова Подільського губерньського продовольчого комітету А. Севастьянов [9]. А уже 19 травня 1918 р. в обов'язки Подільського губерніяльного старости вступив С.Кисельов [19]. За поданням Подільського губерньського старости його помічником було призначено М.Лемені-Македона. Він 21 травня приступив до виконання своїх обов'язків [23]. Після об'їзду губернії в травні 1918 р. староста надіслав на ім'я міністра внутрішніх справ доповідну записку, в якій стан органів місцевої влади на Поділлі охарактеризував як вкрай важкий. В ній вказувалось, що повітові старости, хоч уже й були призначені майже в усіх повітах, у деяких випадках до виконання обов'язків не приступали. Більшість повітових військових комендантів проводили антиурядову діяльність. Виборна міліція, в кращому випадку, не діяла. Коштів не було, а старі розміри платні на утримання штатів Управління змушували залишати свої посади досвідчених і грамотних працівників. Він зазначав, що саме через ці обставини у величезній організаційній роботі він залишився без співробітників. Староста вказував, що не маючи надійного апарату на місцях він не може вимагати щось від населення шляхом видання обов'язкових постанов. А це зайвий раз могло створити у населення враження слабкості існуючої влади [29].

У Волинській губернії зміна місцевої влади відбулася без ексцесів. Землеволодільник А.Беляєв в друкарні замовив грамоту Гетьмана, яку потім розклеїли по місту. Волинський губерньський комісар С.Куриленко передав справи прибулому з Києва представнику на посаду губерньського старости [36]. Таким чином Волинським губерньським старостою 4 травня 1918 р. було призначено Д.Андро [25]. Помічником старости призначено О.Зарембського.

Д.Андро проявив себе активним діяльним старостою, старанним виконавцем урядових розпоряджень, його діловим якостям високу оцінку дав Д. Дорошенко, підкресливши, що він до кінця залишився вірним гетьманському уряду [33]. Він робив часті поїздки по губернії, особисто вникав в місцеві справи, вважаючи, що особисті бесіди, розпорядження і вказівки на місцях необхідні [4]. Протягом травня було укомплектовано штат губерньського старости, який складався з 51 службовця.

Найближчими помічниками губерньських старост у повітах були повітові старости. Вони, на підставі закону від 18 травня

1918 року, замінили повітових комісарів. Сфера їх компетенції визначалася тією ж постановою, якою керувались губернські старости. У цілому, влада повітових старост у межах повіту була аналогічною до влади губернського старости. В Київській губернії було призначено 11 повітових старост, в Подільській – 10, у Волинській – 12. Повітовий староста очолював Управління повітового старости, штати якого були затверджені законом від 10 серпня 1918 року. До складу Управління входило ще 13 посадових осіб: помічник старости, секретар канцелярії, службовці. Штати Управлінь визначалися для міст першого розряду, а також для міст другого розряду. Кількість урядовців у складі Управлінь повітів як першого, так і другого розрядів була однаковою. Різницю становища лише сума фінансування і грошові ставки службовців Управлінь [10]. Тенденція невідповідності кількісного складу до прийнятих штатів властива й повітовим Управлінням. Так, в Київській губернії Управління Звенигородського повітового старости нараховувало 8 осіб, Радомиського – 11, Чигиринського – 11, Уманського та Васильківського – по 11, Сквирського – 5, Київського – 8 [41].

Із побудовою нової структури місцевої виконавчої влади відбувалися зміни в організації діяльності органів самоврядування. В містах органи місцевого самоврядування представляли думи. Окрім звичних господарських і громадських функцій, думи повинні були утримувати місцеві міліцейські структури, підтримувати громадський порядок, забезпечувати особисту безпеку міського населення, тощо. Існували також і губернські, повітові, волосні земства. З метою контролю місцевих самоврядувань на початку червня 1918 року Міністерство внутрішніх справ подало на розгляд Кабінету Міністрів проект статуту про Тимчасові ревізійні комісії по перевірці їх діяльності. У пояснювальній записці вказувалося, що деякі муніципальні установи не тільки не боролися з безладом, а й своєю діяльністю сприяли його розповсюдженню [11]. 7 червня 1918 року на засіданні Ради Міністрів був затверджений проект Статуту про тимчасові ревізійні комісії. Статут передбачав утворення в кожній губернії України тимчасової ревізійної губернської комісії на чолі з губернським старостою, а за його відсутності – з представниками судового відомства. Протягом трьох днів після початку функціонування губернська комісія мала визначити особовий склад підзвітних їй повітових ревізійних комісій [27].

Поряд з повітовими земствами і думами місцевої виконавчої владі були фактично підпорядковані органи самоврядування в сільській місцевості. Всі відповідні органи самоврядування (волосні земства, волосні і сільські виконавчі комітети) згідно із законом «Про надання губернським старостам права розпускати Волосні Земські зібрання та Управи» від 29 червня 1918 р., підлягали розформуванню [13].

Найбільше місто Правобережної України – Київ – отримало окремого представника виконавчої влади – міського отамана. Посада столичного отамана була затверджена наказом Гетьмана від 13 травня 1918 р., ним став О.Хануков (з 10 жовтня – К.Мар-

пшалк, помічник Д.Кривцов) [18]. Київське міське отаманство виводилося зі складу Київської губернії. Столичне отаманство мало особливий статус. До постанови про його утворення було внесено статтю про організацію при столичному отаманові Наради у складі його помічника, прокурора окружного суду, управляючого канцелярією отаманства, по одному представникові від органів місцевого самоврядування і відповідних відомств. Дана структура повинна була контролювати розв'язання проблем міста, що мали господарський характер.

9 грудня 1918 р. в столиці з'явилася ще одна адміністративна посада. Наказом головнокомандуючого статського радника Б.Арсеньєва було призначено «Головноначальствующим м. Києва з околицями». Йому надавалися права, передбачені ст.18 і 19 «Правил про місцевості, оголошені на військовому стані» (Т.2 «Свода Законів Росийской Империи»), із підпорядкуванням йому столичного отамана. Головним завданням цієї особи було забезпечення оголошеної мобілізації столичних мешканців. Повноваження головноначальствующого поглинули функції столичного отамана, який фактично перетворився на його помічника [39].

У структурі органів влади міський отаман прирівнювався до окружних та губернських старост, оскільки мав керуватися постановами про права й обов'язки та відповідальність градоначальників і губернських комісарів та законами щодо діяльності губернських старост. Посада столичного отамана передбачала військове звання. Законом від 1 серпня 1918 р. створювалися Управління отамана. За штатами воно складалося з першого помічника, управляючого канцелярією, службовців канцелярії, урядовців з особливих доручень, інспектора державної варти, тощо. На відміну від Управлінь губернських старост, створювалися посади інженера, архітектора, ветеринарного інспектора, електротехніка. Загалом передбачалося залучити до роботи в Управлінні 63 особи. Відповідно до закону від 23 листопада 1918 р. отаман отримав у своє підпорядкування другого помічника. До сфери його повноважень належав нагляд за діяльністю установ міського самоврядування [16].

Обміном досвіду керівники місцевих адміністрацій ділилися на з'їздах повітових і губерніяльних старост. Уже на початку червня 1918 р. відбулася нарада повітових старост Київщини. У серпні подібний з'їзд пройшов на Волині [26]. Перші підсумки організаційної діяльності по становленню системи виконавчої влади на місцях підбив з'їзд губернських старост в Києві 19-20 серпня 1918 р. З'їзд засвідчив, що процес становлення місцевих адміністрацій, в основному, майже завершився. Тепер на перший план висувалося питання зміцнення авторитету виконавчої влади та завоювання нею довіри з боку всіх верств населення.

В перспективі планувалося, що існуючий інститут губернських і повітових старост мав бути взагалі скасований. Законопроектом, який передбачалося передати до Ради Міністрів на затвердження, припускалося створити міцну адміністративну організацію з широкими штатами, що мали б розповсюджувати свою діяльність

через нижчих агентів на всі галузі внутрішнього життя провінції. Передбачалося також збільшити кількість адміністративних центрів, оскільки старост повинні були замінити адміністратори, район діяльності яких, за законопроектом, значно зменшувався [24]. Однак, реалізувати ці наміри гетьманський уряд не встиг.

Варто зауважити, що неодноразово відбувалися неспорозуміння, які засвідчували некомпетентність представників влади на місцях. Наприклад, деякі повітові старости, не маючи досвіду розв'язання тих чи інших справ, часто зверталися з дріб'язковими запитання безпосередньо до центральних установ [12]. Тому Міністерство внутрішніх справ додатково надіслало на місця обіжник, у якому регламентувався порядок звернень [38]. Іншим обіжником міністр внутрішніх справ вимагав від усіх інституцій, підпорядкованих МВС, обов'язкового ознайомлення з усіма законами та постановами, що видавалися й друкувалися в «Державному віснику», і негайного впровадження їх у життя, не чекаючи телеграфних чи поштових підтверджень [20]. Також працівники вказували на малу заробітну плату. Так, Радомишльський повітовий староста звертався до Київського губерньського старости про одноразову грошову надбавку до заробітної плати працівникам його Управління у зв'язку із подорожчанням продуктів [1]. У Васильківській повітовій управі зафіксований випадок, коли кошти за відпускні дні не виплачувались одним працівникам, а інші працювали формально – проте заробітну плату одержували [2]. Службовці по декілька місяців не отримували платні, а найдовідченіші з них взагалі залишили свої місця.

Таким чином, не дивлячись на складну ситуацію, в цілому, на теренах Правобережної України вже за перші місяці було налагоджено діяльність місцевих органів державної влади. В Подільській та Київській губернії цей процес відбувався з деякими труднощами. Вирішення кадрового питання тривало протягом усього часу існування Української Держави, оскільки вимагало виважено підходу. Підсумком діяльності гетьманського уряду по становленню органів місцевої влади в Правобережній Україні можна вважати створення за досить короткий строк функціональної адміністративної системи представництва виконавчої влади на місцях.

Список використаних джерел:

1. Державний архів Київської області. – Ф. Р-2797. – Оп. 1. – Спр. 110. – Арк.78.
2. ДАКО. – Ф. Р-2797. – Оп. 1. – Спр. 110. – Арк.62.
3. ДАКО. – Ф. Р-2797. – Оп. 2. – Спр. 27. – Арк.1-2.
4. Державний архів Житомирської області. – Ф.Р-1644. – Оп.1. – Спр.22. – Арк.1.
5. Центральний держаний архів вищих органів влади і управління України (далі ЦДАВО України). – Ф. 1793. – Оп.1. – Спр. 93. – Арк.53.
6. ЦДАВО України. – Ф. 1064. – Оп. 1. – Спр. 112. – Арк.1-2.
7. ЦДАВО України. – Ф. 1216. – Оп. 1. – Спр. 237. – Арк.7.
8. ЦДАВО України. – Ф. 1325. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк.8.
9. ЦДАВО України. – Ф. 1793. – Оп. 1. – Спр. 94. – Арк.1, 14.

10. ЦДАВО України. – Ф. 1216. – Оп. 1. – Спр. 237. – Арк.2.
11. ЦДАВО України. – Ф. 1216. – Оп. 1. – Спр. 17. – Арк.147.
12. ЦДАВО України. – Ф. 1325. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк.27, 149.
13. Законодательные акты 1918 года. Законы Украинской державы. (Законы, постановления, инструкции, циркуляры). – 1918. – Вып. 5. – С.33-34.
14. Закон про переіменування Губерніяльних і Повітових Комісарів і їх помішників // Державний вісник. – 1918. – 5 червня.
15. Закон про утворення посад вторих помішників Губерніяльних Старост та Миських Отаманів // Державний вісник. – 1918. – 6 грудня.
16. Там само.
17. Накази Гетьмана// Державний вісник. – 1918. – 10 вересня, 12 грудня.
18. Накази Гетьмана // Державний вісник. – 1918. – 31 травня, 8 вересня.
19. Назначение Под. губ. ст. // Слово Подолии. – 1918. – 19 мая. – С. 3.
20. Обіжник про обов'язкове переведення в життя всіми, підлеглими Міністрів внутрішніх справ, інституціями і урядовими особами нових законів Української Держави, в міру їх оголошення в «Державному Вісникові» // Державний вісник. – 1918. – 15 серпня.
21. Объявление // Голос Киева. – 1918. – 5 сентября, 19 сентября.
22. Отказ П.М. Ренненкампфа // Слово Подолии. – 1918. – 15 мая. – С. 2.
23. Офіційно // Подільські губернські відомості. – 1918. – 25 травня. – С.1.
24. Разработка губернского административного управления // Киевская Мысль. – 1918. – 29 сентября.
25. Розпорядженням Гетьмана України Д.Ф. Андро призначений губернським старостою // Волинь. – Житомир. – 1918. – 5 травня.
26. Съезд старост // Голос Киева. – 1918. – 1 сентября.
27. Ухвалений Радою Міністрів статут про тимчасові ревізійні комісії по перевірці діяльності органів місцевого самоврядування // Державний вісник. – Київ. – 1918. – 13 червня.
28. Антошин А. Поділля в добу Гетьманату П. Скоропадського : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Антошин Андрій Павлович ; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 19 с.
29. Антошин А. Поділля в добу Гетьманату П. Скоропадського : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Антошин Андрій Павлович. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С.61.
30. Доленга С. Скоропадщина. – Варшава, 1934. – 174 с.
31. Дорошенко Д. Історія України. 1917-1923 рр. : у 2 т. – Ужгород, 1930, 1932.
32. Дорошенко Д. Історія України. 1917-1923 рр. : у 2 т. – Ужгород, 1930. – Т.2. – С. 91, 92.
33. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр. – С.62.
34. Завальнюк О.М. Земства Поділля в добу Української революції 1917-1920 рр. / О.М. Завальнюк, В.Б. Стецюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 220 с.
35. Козинець І. Державотворчі процеси на Волині в добу гетьманату П. Скоропадського : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Козинець Ірина Юріївна ; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2009. – 20 с.
36. Козинець І. Державотворчі процеси на Волині в добу гетьманату П. Скоропадського : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Козинець Ірина Юріївна. – Луцьк, 2009. – С. 86.
37. Пиріг Р. Державна служба Гетьманату Павла Скоропадського (квітень–грудень 1918 р.) // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – К. : Інститут історії України НАН України, 2009. – №15. – С.66-95

38. Скоропадський П. Спогади. – К., Філадельфія, 1995. – С. 159.
39. Тимошук О.В. Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень 1918 р.) : монографія. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – С.188
40. Харченко Т. Становлення місцевих органів виконавчої влади та самоврядування в Українській Державі (квітень-грудень 1918 р.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2000. – 281 арк.
41. Харченко Т.О. Становлення місцевих органів виконавчої влади та самоврядування в Українській державі (квітень – грудень; 1918 р.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. – Харків, 2000. – С. 82.

On the basis of the published and archived sources an author did an attempt to show becoming local organs of self-government in Right-bank Ukraine in a period is a hetman the P. Skoropadscogo.

Key words: *Right-bank Ukraine, Getmanat local authorities, a province the head.*

Отримано: 21.09.2011

УДК 143.333

С. О. Ганаба, І. М. Предборська

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОГО ПІДХОДУ В ІСТОРІЇ

В статті експліковано гуманістичний потенціал інтерсуб'єктивного підходу до осягнення історії як одного з методологічних напрямків сучасної історіософії та показано його можливості для подолання конфронтації й духовного відчуження у суспільстві. Евристичні можливості інтерсуб'єктивного підходу при вивченні історії виявляються у відмові від монометодологізму на користь плюралізму, що демонструє багатовимірність та полікультурність історичного буття.

Ключові слова: *інтерсуб'єктивний підхід, гуманістичний потенціал, історія, методологія.*

Філософський плюралізм як провідна тенденція філософування кінця ХХ – початку ХХІ століття створює методологічні передумови для історіософії в пошуку нових шляхів осягнення історичного розвитку. Звернення до нових методологічних підходів у практиці історичного пізнання, на думку фахівців, спонукає неспроможність і обмеженість модерних соціально-філософських концепцій пізнання минулого в світлі сучасної філософії, що виявляється у: позбавленні в них історії гуманістичного виміру та підпорядкуванні її наукового потенціалу запитам пануючої у суспільстві ідеології; неспроможності конструювати історичний процес шляхом використання універсальних, всеохопних апріорних схем і закономірностей. «Знання, потрапляючи в лабеті історіософських доктрин, – як зауважує Л. Зашкільняк, – перетворилося на кон'юнктурні образи, що відбивали лише певні погляди соціальних спільнот, верств, груп та осіб і були далекими від об'єктивної картини» [7, с.193]. Тлумачення історичних процесів